

Охрименко І. Б.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри банківської справи
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

Okhrymenko I. B.
*PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Banking
Kyiv National Economic University Named after Vadym Hetman*

НЕОБХІДНІСТЬ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУ В УКРАЇНІ

NECESSITY AND DIRECTIONS FOR IMPROVING CONSUMER CREDIT MANAGEMENT IN UKRAINE

Анотація. Стаття присвячена проблемам регулювання споживчого кредиту в сучасних умовах. Проаналізовано сучасний стан законодавчого регулювання споживчого кредиту в Україні та обґрунтовано необхідність його удосконалення. Як актуальний підхід до удосконалення регулювання споживчого кредиту запропоновано розвиток стандартів кредитування фізичних осіб.

Ключові слова: споживчий кредит, регулювання банківської діяльності, пруденційний нагляд, захист прав споживачів фінансових послуг, стандарти кредитування фізичних осіб.

Постановка проблеми. Значне зростання споживчого кредиту в Україні в останнє десятиліття стало важливим чинником розвитку банківської системи й економіки загалом. Проте воно надто прискорене і недостатньо контролюване, що загострило проблеми незбалансованості товарних і кредитних ринків і сприяло нагромадженню ризиків. Сучасний банківський бізнес супроводжують високий рівень конкуренції, ускладнення архітектури фінансового ринку та його дерегулювання, зміни в організації кредитування. Водночас суб'єкти споживчого кредиту в Україні виявилися не готовими до суттєвих соціально-економічних трансформацій, а надмірна активізація банків щодо кредитування населення посилила загрози стійкості окремих банків і всієї банківської системи. Тому подальший розвиток і ефективне функціонування споживчого кредиту не вбачається можливим без пошуку і впровадження нових підходів до його регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх публікацій таких авторів, як Т. Болгар, О. Коноплицька, М. Олійник, О. Яременко, І. Брітченко, Л. Добрик [1–5] свідчить про значні здобутки теоретичного і практичного аналізу проблем і перспектив розвитку споживчого кредиту в Україні, зокрема щодо вдосконалення управління споживчим кредитуванням у банках та зменшення проблемних кредитів. Водночас більш поглибленого вивчення потребують питання формалізації концептуальних засад функціонування споживчого кредиту на користь економіки, не вирішені проблеми його ризиків і регулювання в контексті підвищення ефективності кредитної діяльності банків. Актуальність зазначених проблем та недостатній рівень вивчення питань регулювання споживчого кредиту зумовили вибір теми та окреслили мету.

Метою статті є поглиблення теоретико-методологічних підходів і практичних рекомендацій щодо регулювання споживчого кредиту в Україні в контексті його сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні регулювання ринку споживчого кредиту відбувається через формальні норми і правила та неформальні вимоги, що формуються державними органами і саморегулюючими організаціями (кредитними установами, банками). На жаль, роль останніх у цьому аспекті сьогодні дуже незначна. Регулятивні повноваження державних органів у сфері кредитування фізичних осіб аналогічні повноваженням з регулювання кредитного ринку загалом і включають пруденційне регулювання, захист прав споживачів фінансових послуг, встановлення оптимального рівня конкуренції.

Під пруденційним регулюванням розуміється державне регулювання ризиків, пов'язаних із діяльністю фінансових установ. Для банків це регулювання означає прийняття законів і нормативних актів НБУ, спрямованих на створення таких умов банківської діяльності, які знижують ризики неліквідності, неплатоспроможності й фінансової стійкості банків [6]. Основними документами банківського нагляду щодо кредитного ризику є нормативні документи НБУ: «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями», затверджене постановою Правління НБУ № 351 від 30.06.2016 р. [7]; Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків», затверджені постановою НБУ №104 від 15.03.2004 р.; «Методичні рекомендації з організації і функціонування системи ризик-менеджменту в банках України», затверджені Постановою Правління НБУ № 361 від 02.08.2004 р.

Довго (із 2012 р.) перебував на розгляді законопроект «Про створення єдиного Державного реєстру кредитних історій». Існування такого єдиного реєстру, де збиралися б дані з різних БКІ України, стало б реальним кроком у покращенні регулювання споживчого кредиту. На думку багатьох фахівців, саме створення Єдиного реєстру кредитних історій і доступ до державних баз даних сприятиме зниженню ризиків неповернення кредитів [8; 9].

З цим погоджується й автор. Останньою подією у цьому напрямі стало прийняття у листопаді 2017 р. Верховною Радою України за основу Закону «Про внесення змін до деяких законів щодо створення Кредитного реєстру Національного банку України та вдосконалення процесів управління кредитними ризиками банків» № 7114-д. Документом передбачається надати НБУ нові повноваження щодо створення та ведення Кредитного реєстру [10].

Активні дії з захисту прав споживачів фінансових послуг на українському кредитному ринку були розпочаті теж не так давно. Ця сфера проблем є мало дослідженою не лише з юридичної, але й економічної позиції, тому потребує певного теоретичного осмислення.

Світовий досвід захисту прав споживачів фінансових послуг пропонує, як правило, два основних механізми регулювання у цій сфері: через формальні правила, що реалізуються органами державної влади, а також через неформальні правила, що реалізуються саморегулюючими організаціями.

Здійснення захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні з боку держави сьогодні регламентується такими законодавчими актами, як Цивільний кодекс України; Закони «Про захист прав споживачів», «Про споживче кредитування», «Про банки і банківську діяльність» «Про організацію формування та обігу кредитних історій», «Про рекламу», «Про захист від недобросовісної конкуренції» та інші.

Захисту прав споживачів фінансових послуг присвячені і нормативні акти НБУ: Постанова «Про заходи щодо забезпечення погашення кредитів» № 461 від 06.08.2009 р., яка містить рекомендації банкам, спрямовані на зниження ризиків банківської діяльності та недопущення втрати довіри до банківської системи; «Правила надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту», затверджені постановою Правління НБУ № 168 від 10.05.2007 р. Детально інформацію для громадян, які вирішили отримати кредит, викладено в «Пам'ятці позичальника банку за споживчим кредитом», що розміщена на інтернет-сторінці НБУ, а також у «Пам'ятці позичальнику, що має заборгованість перед банком за споживчим кредитом і потрапив у скрутне становище», яка спрямована на захист прав кредиторів і має превентивний характер для зниження ризиків кредитування.

Захист прав споживачів фінансових послуг під час кредитування фізичних осіб регламентується і внутрішніми нормативними документами банків. Це кредитна політика, Положення про кредитування, інше. Основною ж проблемою у законодавчому регулюванні споживчого кредиту в Україні до останнього часу була відсутність уніфікованого спеціалізованого закону, що реально ускладнювало його регулювання.

Права споживачів у разі укладення ними кредитних договорів до прийняття у 2016 р. Закону «Про споживче кредитування» [11] були лише відносно врегульовані нормами Закону України «Про захист прав споживачів» [12]. Проте цим Законом особливості захисту прав споживачів саме фінансових послуг під час кредитування фізичних осіб були конкретизовані слабо.

Після кризи 2008 р. не один рік продовжувалися дискусії між фахівцями й відносно ефективності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг» від 22.09.2011 р. [13], який був націлений на ліквідацію суттєвих недоліків регулювання відносин кредитора і позичальника під час споживчого кредитування. Незважаючи на значні позитивні

зміни з обох сторін відносин (кримінальна відповідальність для фізичних осіб за використання фіктивних документів, обмеження прав банків на введення додаткових комісій чи зміну їх розміру в односторонньому порядку, заборона валютного споживчого кредитування тощо), загалом означений Закон нагальні проблеми відносин кредитора і позичальника під час споживчого кредитування не вирішив.

Так, наприклад, прописані цим Законом нові вимоги до обґрунтування і встановлення банком комісій та інших платежів по кредиту (поруч з іншими) мають більш інформативний характер (перераховують, що має бути, а чого ні в кредитному договорі і як це має бути прописано). Означений Закон передбачав лише «чітке» прописування банками «на видному місці» процентних ставок і додаткових комісій, проте реально не забороняє існування необґрунтованих (що не відносяться до надання кредитної послуги), тому що поняття кредитної послуги також чітко не визначено. А головне – закон не передбачав санкцій до банків з приводу порушення ними прав споживачів фінансових послуг у цьому аспекті. Тому банки продовжували використання різних комісій, але з новими «обґрунтованими» назвами.

Багато років між фахівцями також не втихають дискусії і з приводу запровадження в Україні інституту банкрутства фізичних осіб. За результатами криз 2008 і 2014 років багато позичальників дійсно опинилися не просто у складному становищі, а часто у безвихідному. У зв'язку з цим в Україні з'явилося багато прихильників запровадження інституту банкрутства фізичних осіб, на думку яких, його запровадження є невідкладним завданням держави в захисті прав громадян, що опинилися у скрутному фінансовому становищі. Головним аргументом цієї позиції є необхідність створення умов для уникнення ситуацій втягнення таких осіб у «боргову яму» перед кредиторами (насамперед перед банками), що може мати більш значні негативні наслідки.

Проте супротивники таких поглядів теж займають цілком зрозумілу й обґрунтовану позицію, стверджуючи, що фізичній особі, що бере кредит, не слід забувати про існування ризиків його неповернення й відповідальності за своїми зобов'язаннями [14; 15]. У свідомості багатьох людей в Україні, на жаль, дійсно відсутнє розуміння того, що кредит треба повертати вчасно й в повному обсязі. Тому не виключено, що результатом упровадження такого інституту стане легалізація уникнення таких зобов'язань. А це дасть змогу певним категоріям осіб просто позбуватися кредитних та інших боргових зобов'язань.

Основною причиною ситуації, що склалася в Україні, вважаємо відсутність легальної процедури банкрутства фізичних осіб та спеціального закону, що її передбачав би. Питання досі знаходиться на стадії обговорення. Станом на кінець листопада 2017 р. у Верховній Раді очікує розгляду черговий законопроект із цього питання «Про реструктуризацію боргів фізичної особи або визнання її банкрутом». При цьому ні Цивільним Кодексом, ні Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника та визнання його банкрутом» не передбачено застосування цієї процедури до фізичної особи.

На думку автора, інститут банкрутства фізичних осіб досі відсутній в Україні в тому числі через невпевненість суб'єктів ринку в ефективності його застосування, що доволі часто проявляється у сумнівній «цивілізованості» застосування норм законодавства на практиці. Загалом же існування законодавчо закріплених процедур із визнання банкрутства фізичних осіб і стягнення боргів, вважаємо, дало би змогу кредиторам діяти в межах цивілізованих

методів стягнення простроченої заборгованості. Водночас наявність у позичальника – фізичної особи можливості в межах правового поля не виконувати взяті на себе зобов'язання спонукала би банки до більш відповідального ставлення під час відбору позичальників.

З огляду викладене вище можна дійти висновку, що законодавче регулювання споживчого кредиту в Україні до введення у дію у 2017 році спеціалізованого закону «Про споживче кредитування» не було ефективним. Тому, звісно, прийняття і введення в дію такого спеціалізованого законодавчого акта було актуальним і необхідним. Закон спрямований на врегулювання відносин безпосередньо у сфері споживчого кредиту й закріплює основні положення відносин між кредитором, позичальником і третіми сторонами. Питання захисту прав позичальників у законопроекті ув'язані з підвищенням захищеності і кредиторів, що планується досягти шляхом оновлення законодавства про заставу й виконання зобов'язань, кримінального й цивільного процесуального законодавства. Проте існує думка, що новий Закон робить права кредиторів ще менш захищеними, що автор вважає хибним.

Загалом більшість зауважень кредиторів до Закону «Про споживче кредитування» стосуються тих побоювань, що витікають зі звички банкірів перекладати левову частку ризиків на позичальників. Так сталося з валютним кредитуванням, і тепер позичальник має відповідати всім майном за прорахунки банків із валютним кредитуванням, а сумлінні позичальники мають платити за поганих. Але без відповіді залишається питання, що роблять банки у вирішенні проблеми врегулювання ризиків споживчого кредитування, крім його відвертого перекладання на позичальників. Тому, незважаючи на незадоволення банкірів, вбачаємо прийняття вказаного законопроекту актуальним. Ефективний розвиток споживчого кредиту в Україні в перспективі неможливий без уніфікованого спеціалізованого закону у цій сфері.

Водночас прийняття Закону «Про споживче кредитування» стало не лише фактом створення єдиного уніфікованого законодавчого акта зі споживчого кредиту, а й значним кроком у стандартизації в Україні кредитування фізичних осіб. Так, наприклад, став офіційно прийнятим і загальнообов'язковим стандарт договору споживчого кредиту, що раніше формувався, виходячи із загальних положень Цивільного кодексу. Удосконалені механізми щодо інформаційного обслуговування клієнтів, врегульовано багато інших питань.

Загалом у сучасних реаліях в Україні доцільно шукати принципово нові підходи та інструменти регулювання кредитного ринку й споживчого кредиту зокрема. Вважаємо, що один із таких підходів полягає як раз у розробленні нових і модифікації існуючих стандартів кредитування фізичних осіб.

Актуальність і важливість стандартизації безпосередньо кредитування фізичних осіб підтвердила група G-20 з проблем порушень функціонування глобального кредитного ринку, виділивши їх недосконалість у числі основних причин кризи й конкретно дефолту в секторі високо ризикового іпотечного кредитування в США [16, с. 30].

Значення стандартів як інструменту регулювання найчастіше проявляється в двох аспектах: по-перше, стандарти сприяють довірі між суб'єктами господарювання; по-друге, стандарти виконують селективну функцію для окремих галузей. Суб'єкти, що не відповідають встановленим стандартам мінімальним вимогам, не можуть займатися певним видом діяльності. Така особливість стандартів притаманна й кредитному ринку [17, с. 9].

Так, характерною тенденцією в банківській сфері в останні десятиріччя є уніфікація й стандартизація у регулюванні та виконанні суб'єктами ринку норм та правил міжнародних угод. Незважаючи на те, що міжнародні стандарти носять більш рекомендаційний характер, як правило, скрізь визнається їх висока значущість: їх наслідування розглядається як позитивне явище, що підвищує імідж і інвестиційний рейтинг окремих суб'єктів і країни загалом і сприяє інтеграції у світовий фінансовий ринок.

Проте на практиці мало уваги приділяється внутрішнім і національним стандартам діяльності фінансових інституцій, у тому числі банків, хоча саме вони вляються уніфікованими мінімальними вимогами, що використовують регулятори і саморегулюючі організації (національні стандарти) та фінансові інститути (внутрішні стандарти). Значення національних стандартів зводиться до об'єднання й уніфікації внутрішніх стандартів окремих інституцій (банків), а також до гармонізації діяльності національних інститутів із зовнішнім середовищем. Саме національні стандарти аналізуються міжнародними організаціями, визначаються кращі з них, які далі враховуються у розробленні міжнародних стандартів і розповсюджуються як найкраща практика.

У числі причин необхідності розвитку національних стандартів якості банківської діяльності, в тому числі в сфері кредитування, – зміна зовнішнього середовища функціонування банків; зміна нормативної бази регулювання; різні форми конкуренції з іноземними банками та іншими фінансовими інститутами, тощо. Проте найважливішою, на думку автора, є встановлення довіри між різними суб'єктами економічних зв'язків банків: між самими банками, між банками та їх клієнтами, між банками та регулятором. Наявність стандартів значно оптимізує комунікаційні та бізнес-процеси банків.

Основна логіка використання стандартів у забезпеченні ефективного функціонування кредитного ринку та ринку банківських споживчих кредитів, зокрема, полягає в тому, що певний стандарт (група стандартів) – це вже чіткий, означений параметр контролю (нагляду), є контроль – є основа регулювання, є регулювання – є вплив на сегмент загалом і на окремих його учасників.

Стандарти кредитування у широкому розумінні аналогічні принципам кредитування; у вузькому – це формальні й неформальні правила, яким має відповідати загально-визнана найкраща практика організації та здійснення кредитного процесу. Використання стандартів повинно бути притаманне всьому процесу кредитування, тому їх можна диференціювати відповідно до його етапів. Виходячи з цього, серед стандартів кредитування доцільно виділяти стандарти інформаційного обслуговування; оцінки кредитоспроможності; оцінки кредитного ризику, що пов'язаний із наданням кредиту; оцінки якості забезпечення кредиту; кредитного договору; процедури видачі кредиту; кредитного моніторингу, в тому числі щодо проблемної заборгованості.

Слід враховувати, що на різних етапах кредитного процесу реалізація окремих стандартів більш чітко виражає інтереси якоїсь однієї зі сторін кредиту – або кредитора, або позичальника. При цьому, як правило, досягнення цілей кредитора превалює над досягненнями цілей позичальника. Тому вважаємо, що розроблення стандартів кредитування фізичних осіб як окремого напрямку стандартів якості банківської діяльності в Україні дійсно є необхідною, а також має відбуватися з урахуванням існуючих деформацій.

Незважаючи на те, що сучасна банківська практика в Україні є такою, що сьогодні відсутня навіть якась загальна модель кредитування фізичних осіб, банки

мають різний досвід в організації цього процесу та різну якість кредитних послуг, а також значні різниці в розмірах капіталу, розмірах і структурі активів і пасивів, якості ресурсів, особливості кредитної політики, в практику українських банків універсальні стандарти кредитування фізичних осіб слід впроваджувати негайно, тому що вирішення проблеми підвищення стійкості банківської системи України в кризових умовах вимагає розроблення нових методологічних підходів і більш широкого застосування інструментів управління кредитним процесом. І саме стандартизація кредитування має стати одним із важливих її компонентів.

Проте розроблення й подальша трансформація стандартів кредитування фізичних осіб в інструмент державного регулювання можлива лише за виконання певних умов:

1. Стандарти кредитування мають бути прийняті й оформлені як нормативно-правовий акт, що закріплює основні положення кредитування й відображає цілі держави, зокрема пруденційне регулювання і захист прав споживачів.

2. Стандарти кредитування мають бути загальнови́знані в банківському середовищі. На основі приєднання (або ні) окремого банку до цих стандартів кредитування можна створити систему певної добровільної «сертифікації» банків, що може стати основою для диференційованого нагляду за ними.

Напряму змістовного розвитку стандартів кредитування фізичних осіб як інструменту регулювання мають визначитися також і сферами регулювання: у сфері пруденційного регулювання це вдосконалення методів оцінки ризиків; у сфері захисту прав позичальників – вдосконалення законодавства із захисту прав споживачів фінансових послуг.

Водночас слід зазначити, що слабким місцем практичної реалізації стандартів кредитування фізичних осіб в Україні, особливо щодо захисту прав споживачів фінансових послуг, є два моменти: низька фінансова і правова грамотність населення, а також певна «безкарність» кредиторів. Більшість норм із регулювання кредитного ринку і захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні носять превентивний характер.

З приводу першого моменту потрібні масові заходи з підвищення фінансової грамотності населення, що мають проводитися на національному рівні (наприклад,

ввести ази такої грамотності в шкільну програму, проводити відповідні заходи в ЗМІ тощо). Адже досягти ефективного функціонування ринку споживчих кредитів неможливо в умовах, коли одна зі сторін відносин (споживчого кредиту) чинить свої дії напісвідомо (або несвідомо). Водночас інша сторона користується цим і отримує короткострокові вигоди, які шкодять не лише ефективному функціонуванню сегменту, а й економіці загалом.

Проте основоположним є вирішення другої проблеми. Автор переконаний, що ефективність регулювання споживчого кредиту була б значно вищою за існування конкретних штрафних санкцій за порушення банками (кредиторами) встановлених норм відносно прав споживачів фінансових послуг аналогічно пруденційному нагляду.

Висновки. Постійно зростаюча роль споживчого кредиту в діяльності банків України і в економіці загалом, а також його соціальний характер на тлі явного дисбалансу інтересів сторін цих відносин на практиці доводять необхідність його кращого регулювання з боку як держави, так і саморегулюючих організацій. При цьому ринок споживчих кредитів в Україні до середини 2017 року, до введення в дію Закону України «Про споживче кредитування», фактично регулювався загальними нормами банківського права, а незначні зміни законодавства, що відбувалися після кризи 2008 року, не забезпечували його ефективного регулювання і, відповідно, функціонування.

Актуальним підходом до вдосконалення регулювання споживчого кредиту є розроблення нових і модифікація існуючих стандартів кредитування фізичних осіб. Розроблення нових стандартів кредитування фізичних осіб в Україні можна розпочати із вдосконалення внутрішніх стандартів кредитування банків, впроваджуючи паралельно окремі законодавчі ініціативи з їх розвитку на національному рівні. Основоположним кроком на національному рівні має стати розроблення Концепції розвитку стандартів якості банківської діяльності.

В Україні стандарти кредитування, націлені на пруденційне регулювання, розвинуті краще порівняно з тими, що спрямовані на захист прав споживачів фінансових послуг. Їх закріпленню присвячено немало законодавчих і нормативних документів. Це зумовлено кращим розвитком пруденційного регулювання банківської діяльності загалом. Проте суттєвого вдосконалення відповідно до сучасних реалій потребують обидва напрями.

Список використаних джерел:

1. Болгар Т.М. Проблемні кредити банків як результат реалізації кредитного ризику / Т.М. Болгар // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – № 1 (7). – С. 50–58.
2. Коноплицька О.М. Споживче кредитування в Україні та світі: проблеми та перспективи / О.М. Коноплицька // Збірник наукових праць РДГУ. – 2013. – № 2 (48). – С. 102–112.
3. Олійник А.В. Проблемні кредити та їх вплив на платоспроможність банків в Україні / А. Олійник, І. Воловник // Економіка і суспільство – 2016. – № 6. – С. 300–307 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/6_ukr/51.pdf.
4. Яременко О.Р. Проблемні кредити банків: сутність, сучасний стан та методи їх регулювання / О.Р. Яременко, Е.О. Лисенко // Глобальні та національні проблеми економіки. – Випуск 8. – 2015. – С. 1080–1085.
5. Добрик Л.О. Актуальні аспекти споживчого кредитування в Україні / Л.О. Добрик, А.В. Кононов, Є.В. Гагіна // Ефективна економіка. – 2013. – № 2. – С. 21–25.
6. Центральний банк та грошово-кредитна політика : [підручник] / [А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна, М.І. Савлук та ін.]; за ред. А.М. Мороза, М.Ф. Пуховкіної. – К.: КНЕУ, 2005. – 556 с.
7. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями. Затверджено постановою Правління НБУ № 351 від 30.06.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>
8. Камінський А.Б. Становлення та перспективи розвитку бюро кредитних історій в Україні / А.Б. Камінський // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Випуск 1 (16). – 2014 р. – С. 118–127.
9. Кірхнер Р. Вдосконалення системи функціонування бюро кредитних історій: основні рекомендації [Електронний ресурс] / Р. Кірхнер, Р. Джуччі, В. Кравчук // Інститут економічних досліджень і політичних консультацій. Німецька консультативна група. – Режим доступу: <http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy>.

10. В Україні буде створено кредитний реєстр позичальників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://taxlink.ua/ua/news/v-ukraini-bude-stvoreno-kreditnij-restr-pozichalnikov.htm>.
11. Про споживче кредитування. Закон України від 15.11.2016 р. № 1734-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.
12. Про захист прав споживачів. Закон України станом на 12.05.1991 р. № 1023-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання правових відносин між кредиторами і споживачами фінансових послуг. Закон України за станом на 22.09.2011 р. № 7351 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3795-17>.
14. Банкрутство фізичної особи: реальність чи утопія? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lohotron.in.ua/2013/04/bankrutstvo-fizichnoji-osoby-realnist-chy-utopiya>.
15. Худицький В. Визнаний банкрут чи вічний боржник? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dt.ua/business/viznaniy-bankrut-chi-vichnij-borzhnik-.html>.
16. Минин Б.В. Деятельность «Группы 20» по преодолению мирового финансового кризиса / Б.В. Минин, Л.Г. Таранкова // Деньги и кредит. – 2009. – №5. – С. 28–36.
17. Марданов Р.Х. О развитии концептуальных подходов к стандартизации качества банковской деятельности / Р.Х. Марданов // Деньги и кредит. – 2008. – № 2. – С. 8–17.

Анотація. Стаття посвячена проблемам регулювання потребительського кредиту в сучасних умовах. Проаналізовано сучасне становище законодавчого регулювання потребительського кредиту в Україні і обґрунтована необхідність його удосконалення. Як актуальний підхід к удосконаленню регулювання потребительського кредиту запропоновано розвиток стандартів кредитування фізических осіб.

Ключевые слова: потребительский кредит, регулирование банковской деятельности, пруденциальный надзор, защита прав потребителей финансовых услуг, стандарты кредитования физических лиц.

Summary. The article is devoted to problems of regulation of consumer credit in modern conditions. The current state of legislative regulation of consumer credit in Ukraine is analyzed and the necessity of its improvement is substantiated. The development of lending standards for individuals has been proposed as an up-to-date approach to improving the regulation of consumer credit.

Key words: consumer credit, banking regulation, prudential supervision, consumer financial services protection, lending standards for individuals.